

Bemærkninger til forslaget

Kashmir-konflikten mellem Pakistan og Indien hører til blandt de glemte og stadig uløste regionale konflikter. Konflikten har stået på lige siden Indiens uafhængighed og oprettelsen af staten Pakistan i 1947. Kashmir-konflikten har således sine rødder i Asiens koloniale forhistorie og i konflikterne mellem hinduer og muslimer.

Grænsedragningen (våbenstilstandslinien) blev frosset fast efter afslutningen af fjendtlighederne mellem Indien og Kashmir i 1947. Inden for rammerne af FN blev en folkeafstemning om områdets nationale tilhørsforhold stillet i udsigt, men planen om folkeafstemning kunne ikke realiseres. År for år styrkede Indien sin administrative kontrol over Kashmir, der er et område med stor muslimsk majoritet.

I 1960'erne forstærkede Pakistan sine forsøg på at få ændret status quo. Dette lykkedes ikke. FN var magtesløs, Indien fortsatte bestræbelserne for at integrere Kashmir i Indien, og dertil kom Indiens omfattende oprustningsprogram, som indledtes efter den katastrofale grænsekrig med Kina i 1962, og som i 1965 førte til åben krig mellem Indien og Pakistan. Med sovjetisk mellemkomst (Tashkent-aftalen 1965) blev der ud fra status quo skabt foreløbig nedtoning af konflikten. I 1971 kom det imidlertid igen til krig mellem Indien og Pakistan, en krig, der bl.a. førte til dannelsen af staten Bangladesh i det tidligere Østpakistan. Indiens Indira Gandhi og Pakistans Zulfikar Ali Bhutto mødtes i 1972, og her nåede Indien og Pakistan frem til en aftale, der bl.a. indeholdt en paragraf om, at de to lande, dvs. Indien og Pakistan, skal søge uoverensstemmelserne bilagt gennem forhandlinger, altså med fredelige midler.

Dette er imidlertid ikke lykkedes. Tværtimod er striden nu igen blusset op efter den opstand, der har stået på i Kashmir siden efteråret 1989. Siden efteråret 1989 er over 1000 mennesker blevet dræbt af indiske soldater og politistyrker, og der er sket omfattende krænkelser af menneskerettighederne fra indisk side.

Kashmir-konflikten er yderst kompliceret, og det er ikke opgaven her at pege på den endelige løsning. Det afgørende er, at der åbnes op for forhandlinger

og international mægling, jf. indholdet af den omtalte tosidede aftale mellem Indien og Pakistan fra 1972.

Konflikten mellem Indien og Pakistan om Kashmir er nu blevet så farlig, at der er alvorlig risiko for udbrud af krig. Som anført bl.a. af Summit Ganguly i »Foreign Affairs« (Winter 1990-91) vil en kommende krig mellem Indien og Pakistan meget vel kunne blive en atomkrig. Indien påbegyndte allerede i 1974 de første atomprøvesprængninger, og det er påvist, at Pakistan bl.a. gennem forsøg på import fra USA har søgt skabt grundlag for produktion af atomvåben. Ikkespredningsaftalen for atomvåben er bragt i alvorlig fare.

En kommende indisk-pakistansk krig vil uundgåeligt inddrage Sovjetunionen på en ganske anden måde end under Golf-krigen. Faren for fiasko for skabelse af en ny international retsorden er dermed yderligere forstærket.

Efter forslagsstillernes opfattelse bør der lægges et særligt pres på Indien. Indien er militært den stærkeste stat og ansvarlig for overgrebene og lukketheden i og omkring Kashmir-spørgsmålet. Noget tyder på, at Pakistans betydning som alliancepartner for USA er blevet mindre efter den sovjetiske tilbagetrækning fra Afghanistan. Det kunne friste Indien til at igangsætte en krig. Indien er i forvejen militært engageret i Sri Lanka og har et yderst anstrengt forhold til de andre små nabostater, Bangladesh og Nepal. Indiens militære styrke er i det hele taget et problem for balancen og for løsning af de politiske problemer i Asien gennem forhandling og mægling.

Golf-krigen burde have lært os, at regionale krige i den 3. verden i meget høj grad skabes p.g.a. våbenoverførsler og fravær af effektiv international mægling.

Det er naturligvis begrænset, hvad Danmark kan gøre isoleret. Men vi har en pligt til at søge sagen rejst internationalt, først og fremmest i FN, men lykkes det ikke her, så eksempelvis i nordisk eller i EF-sammenhæng. Dertil kommer, at menneskerettighedskrænkelserne i Kashmir naturligvis (ganske som Tibet for Kina-støtten) skal rejses i dialogen med Indien om ulandsstøttens størrelse og sammensætning.